

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Τασούλα Καραϊσκάκη είναι αρθρογράφος στην εφημερίδα Καθημερινή και μεταφράστρια. Έχει πλούσιο συγγραφικό έργο.

Η τρομοκρατία της ομορφιάς

Το να είσαι όμορφος αποτελεί μέρος μιας κοινωνικής φαντασίωσης πολύ πιο εκτεταμένης από ό,τι πιστεύουμε. Θεωρείται σχεδόν εγκληματικό το να γερνάς, να παχαίνεις. Ο δήμαρχος της ιταλικής πόλης Βαράλο προσέφερε 50 ευρώ σε κάθε δημότη που θα έχανε τέσσερα κιλά, αν ήταν άνδρας, τρία, εάν ήταν γυναίκα, σε διάστημα ενός μήνα. Σε ριάλιτι προσφέρονται τεράστια χρηματικά ποσά ως έπαθλο σε παχύσαρκους που αδυνατίζουν. Το σώμα, το οποίο έχει αναχθεί σε βασικό στοιχείο της προσωπικότητας, πρέπει να είναι νεανικό, λεπτό και σφριγηλό, «σμιλεμένο» σε κέντρα ομορφιάς και γυμναστήρια, κατά τα πρότυπα των σταρ, βελτιωμένο με πλαστικές, ατσαλάκωτο.

Ένα μονομανές ναρκισσιστικό κυνήγι της τελειότητας. Μια υστερία με την ομορφιά, που δε συνδέεται με μια εσωτερική ανάγκη για εναρμόνιση με τα αλάθευτα δεδομένα της φύσης ούτε αποτελεί ένα είδος έμπρακτης εξύμνησης της μεγαλοσύνης του πλάστη, αλλά έχει καθαρά υλική βάση. Δεν αποδεικνύει συνεχώς η ζωή πως η ομορφιά έχει πανίσχυρη, αδιασάλευτη ανταλλακτική αξία; Τι κι αν η μέτρηση των πάντων με τον γνώμονα της ομορφιάς καταστρατηγεί κάθε έννοια αξιοκρατίας και οδηγεί σε διακρίσεις που απαλλοτριώνουν την αλληλεγγύη, την αλληλοαποδοχή, την αλληλεξάρτηση των ανθρώπων! Τι κι αν έχει κόστος η με κάθε μέσο κατάκτηση της αψεγάδιαστης ανατομικής παρουσίας – ό,τι απομακρύνεται με βία από την επιφάνεια συχνά επιστρέφει καταστροφικά εντός μας...

Αλλά υπάρχει κι ένας άλλος κίνδυνος. Το επίμονο κυνήγι της σωματικής τελειότητας να εκθρέψει την ιδέα της φυλετικής υπεροχής. Η λατρεία του τέλειου σώματος καλλιέργησε στο παρελθόν την πεποίθηση ότι η αδυναμία και η ασχήμια είναι σημάδια εκφυλισμού· το συλλογικό όραμα για ένα κάλλος με φυλετικά χαρακτηριστικά οδήγησε σε έναν άγριο ρατσισμό και στις πιο με-

λανές σελίδες της ιστορίας, στην ευγονική, στις υποχρεωτικές στείρωσεις, στα ιατρικά πειράματα, στα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Το πάχος είναι ασθένεια. Η άσκηση και η ισορροπημένη διατροφή είναι απαραίτητες ενάντια στη σωματική παρακμή που έφερε η καθιστική ζωή, η ακινησία του καναπέ μπροστά στην TV. Το σώμα πρέπει να ξαναβρεί τα υγιή μέτρα του. Όμως τα δικά του υγιή μέτρα, έξω από προκρούστεια πρότυπα. Η σωματική υγεία και ομορφιά είναι καθαρά ατομική υπόθεση και, πέρα από τις σωστές αναλογίες, έχει και εσωτερικά χαρακτηριστικά – ηρεμία, ευγένεια, ευφυΐα, ζωντάνια, κοινωνικότητα, τρυφερότητα.

Το ανθρώπινο σώμα, κατακερματισμένο από τον αστικό τρόπο ζωής και τις κατευθυνόμενες από διαφορετικά συμφέροντα παραινήσεις και ορέξεις, σφραγίζεται από πλήθος αντιφάσεις. Άγεται και φέρεται. Καταπιέζεται.

Η λατρεία (τρομοκρατία) της ομορφιάς. Δεν έχει τίποτα κοινό με την αγάπη για το ανόθευτο ωραίο, με μια στάση ζωής απαλλαγμένη από νευρώσεις και μια κρίση ακηδεμόνευτη, προσγειωμένη στο έδαφος της υποψιασμένης ωριμότητας.

Τασούλα Καραϊσκάκη, *Καθημερινή* (διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Λίνα Γιάνναρου είναι δημοσιογράφος στην εφημερίδα Καθημερινή, ενώ παράλληλα αρθρογραφεί και στον ηλεκτρονικό Τύπο.

Το στίγμα των περιττών κιλών και ο ρατσισμός

[...] Η Τ. Π., 49 ετών σήμερα, αντιμετωπίζει πρόβλημα παχυσαρκίας από νεαρή ηλικία. «Τον τελευταίο χρόνο είχα κάποια μικροπροβλήματα υγείας – φαίνεται μου έβαλε φρένο ο οργανισμός μου, γιατί κουραζόμουν πολύ στη δουλειά– και πηγαινοερχόμουν στους γιατρούς. Κάποια στιγμή για προληπτικούς λόγους ο γιατρός μου έγραψε κάποιες γενικές εξετάσεις, υπέρηχο θυρεοειδούς και μέτρηση οστικής πυκνότητας» λέει στην «Κ», ζητώντας να διατηρήσουμε την ανωνυμία της. Τηλεφώνησε σε διαγνωστικό κέντρο, όπου συνήθως έκανε τις αιματολογικές εξετάσεις της, για να κλείσει ραντεβού. «Από το τηλεφωνικό κέντρο με ρώτησαν πόσα κιλά είμαι, γιατί το μηχάνημα μέτρησης οστικής πυκνότητας “δε σηκώνει αρκετό βάρος”. Όταν τους είπα, μου απάντησαν ότι δυστυχώς δε θα μπορέσουν να με εξυπηρετήσουν, οπότε έκλεισα ραντεβού μόνο για τον υπέρηχο. Σε τρεις ώρες, όμως, χτύπησε το τηλέφωνό μου. Ήταν πάλι από το διαγνωστικό κέντρο, μου είπαν ότι θα πρέπει να ακυρώσουμε και το ραντεβού για υπέρηχο “γιατί το εξεταστικό κρεβάτι

δεν αντέχει το βάρος σας»». Η Τ. Π. είπε απλώς «πλάκα μου κάνετε έτσι;» και έκλεισε το τηλέφωνο.

Όπως είναι λογικό, την πήρε το παράπονο. «Χρόνια παρατηρώ πώς αντιμετωπίζεται το θέμα της παχυσαρκίας. Όμως κανείς δε μιλά, το θέμα δεν εμφανίζεται πουθενά και από κανέναν. Ίσως φταίνε οι ενοχές που αισθανόμαστε εμείς οι ίδιοι. Ακόμα και από γιατρούς έχω ακούσει τα χειρότερα, ότι εγώ φταίω, “δε σου φταίει κανείς”. Θεωρούν ότι είναι στο χέρι μου, ότι απλώς δεν το παίρνω απόφαση να αδυνατίσω. Όμως με το διαγνωστικό κέντρο λες και έφτασε ο κόμπος στο χτένι. “Στον Καιάδα λοιπόν;” σκέφτηκα». Αποφάσισε να απευθυνθεί στη διεύθυνση.

«Κατήγγειλα ότι αποκλείστηκα από μια εξέταση που μου συνέστησε ο γιατρός μου. Η ανταπόκριση ήταν άμεση. Ο διευθυντής είπε ότι ήταν αδιανόητο και ότι ακόμα και εάν πράγματι δεν μπορούσα να εξυπηρετηθώ στο συγκεκριμένο κέντρο, καθώς τα εξεταστικά κρεβάτια είναι ελαφριές αλουμιένιες κατασκευές, έπρεπε να με παραπέμψουν αλλού. Συμφώνησε μαζί μου ότι η συμπεριφορά ήταν απαράδεκτη. Άλλωστε, μου είπε, ο υπέρηχος θυρεοειδούς μπορεί να γίνει με τον ασθενή καθιστό». Η Τ. Π. έκλεισε ξανά ραντεβού, δικαιωμένη. «Ούτε αυτή είναι λύση» λέει πάντως. «Παλιότερα δεν υπήρχαν ούτε ράμπες αναπήρων. Σταδιακά η κοινωνία συμμορφώθηκε. Ίσως θα έπρεπε και τα κρεβάτια να αντέχουν το βάρος όλων των ανθρώπων. Αλλιώς να διευκρινίζεται ότι οι παχύσαρκοι αποκλείονται».

[...] Η Παγκόσμια Ομοσπονδία Παχυσαρκίας (World Obesity Federation) αναφέρει ότι το στίγμα για το σωματικό βάρος είναι μία από τις «τελευταίες κοινωνικά αποδεκτές μορφές διάκρισης». Χαρακτηριστικά, τον περασμένο Οκτώβριο, στην Παγκόσμια Ημέρα Παχυσαρκίας, αναφέρθηκε ότι οι διακρίσεις εις βάρος ατόμων με παχυσαρκία είναι συχνότερες ακόμα και από αυτές που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τη φυλή, το φύλο. [...]

Λίνα Γιάνναρου, Καθημερινή (διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Εισαγωγικό σημείωμα

Το μυθιστόρημα του Όσκαρ Ονάλντ Το πορτραίτο του Ντόριαν Γκρέι δημοσιεύθηκε το 1891 και αναφέρεται στη λαχτάρα του ανθρώπου να διατηρήσει άφθαρτη, από τον αμείλικτο χρόνο, τη νιότη του και την ομορφιά του. Ο αλαζονικός, όμορφος νέος, Ντόριαν Γκρέι, εντυπωσιασμένος από το πορτρέτο που τον φιλοτέχνησε ο ζωγράφος Μπαζίλ Χάλγουορντ και συνειδητοποιώντας πως η ομορφιά και η νεότητα θα χαθούν κάποια στιγμή, εύχεται –δίνοντας την ψυχή του ως

αντάλλαγμα– να μείνει για πάντα νέος και στη θέση του να γερνάει το πορτρέτο του.

Το πορταίτο του Ντόριαν Γκρέι (απόσπασμα)

Ύστερα είχε εμφανιστεί ο λόρδος Χένρι με την αλλόκοτη εξύμνηση από την πλευρά του της νεότητας, την τρομερή προειδοποίησή του για το πόσο γρήγορα εκείνη χάνεται. Αυτό τον είχε αναστατώσει όταν το άκουσε, και τώρα, καθώς στεκόταν, κοιτάζοντας τη σκιά της ίδιας του της ομορφιάς, το πλήρες νόημα εκείνης της περιγραφής πέρασε αστραπιαία από το μυαλό του. Ναι: θα ερχόταν μια μέρα που το πρόσωπό του θα ρυτίδιαζε, θα φθειρόταν, τα μάτια του θα γίνονταν θολά και άχρωμα, το γεμάτο χάρη ανάστημά του θα λύγιζε και θα παραμορφωνόταν. Η πορφύρα θα εγκατέλειπε τα χείλη του και το χρυσάφι τα μαλλιά του. Η ζωή που θα στήριζε την ψυχή του θα παραμόρφωνε το σώμα του. Θα γινόταν φρικιαστικός, απεχθής, αγροίκος.

Καθώς τα συλλογιζόταν αυτά, ένας κοφτερός πόνος τον διαπέρασε σαν μαχαίρι και έκανε κάθε λεπτή ίνα του σώματός του να ριγίσει. Τα μάτια του πήραν το βαθύ χρώμα του αμέθυστου¹ και μια ομίχλη από δάκρυα τα θόλωσε. Ένωσε σαν ένα παγωμένο χέρι να πίεζε την καρδιά του.

«Δε σου αρέσει;» φώναξε ο Χάλγουορντ, ενοχλημένος λίγο από τη σιωπή του νέου και μη καταλαβαίνοντας τι σήμαινε αυτή.

«Μα φυσικά του αρέσει» είπε ο λόρδος Χένρι. «Σε ποιον δε θα άρεσε; Είναι ένα από τα καλύτερα έργα της σύγχρονης τέχνης. Θα σου δώσω ό,τι μου ζητήσεις γι' αυτό. Πρέπει να το αποκτήσω».

«Δεν είναι ιδιοκτησία μου, Χένρι».

«Τότε ποιανού είναι, λοιπόν;»

«Του Ντόριαν, βέβαια».

«Τότε είναι πολύ τυχερός άνθρωπος».

«Τι θλιβερό που είναι!» μουρμούρισε ο Ντόριαν Γκρέι με τα μάτια καρφωμένα ακόμα στο πορταίτο του. «Τι θλιβερό! Θα γίνω γέρος, φρικαλέος, απαίσιος. Όμως, αυτό το πορταίτο θα παραμείνει πάντα νέο. Δε θα γεράσει ούτε μια μέρα παραπάνω από τούτη τη μέρα του Ιουνίου... Ω, να μπορούσε να γίνει το αντίθετο! Μακάρι να έμενα εγώ πάντα νέος και να γερνούσε το πορταίτο. Γι' αυτό, γι' αυτό, θα έδινα τα πάντα! Ναι, δεν υπάρχει τίποτα στον κόσμο ολόκληρο που δε θα έδινα».

Όσκαρ Ουάιλντ, *Το πορταίτο του Ντόριαν Γκρέι*,
μτφρ. Δώρα Στυλιανίδου, επιμ. Νίκολας Φράνκελ,
εκδ. Εκάτη, 2013 (διατηρήθηκε η ορθογραφία της έκδοσης)

1. Αμέθυστος: Ορυκτό χρώματος βιολετί ή μοβ.

ΘΕΜΑΤΑ

- A.** Σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων να αποδώσετε περιληπτικά το νόημα των τριών πρώτων παραγράφων («Το να είσαι όμορφος ... στα στρατόπεδα συγκέντρωσης») του **κειμένου 1**.

[Μονάδες 15]

- B1. α)** Να χαρακτηρίσετε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις/ πληροφορίες ως ΣΩΣΤΗ ή ΛΑΘΟΣ, σύμφωνα με το **κείμενο 1**. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας με συγκεκριμένη αναφορά σε αυτό.

Πληροφορία	Σωστή/ Λάθος	Αιτιολόγηση με αναφορά στο κείμενο
α) Το ανελέητο κυνήγι της εξωτερικής ομορφιάς δημιουργεί προβλήματα «εντός μας».		
β) Η μέτρηση των πάντων με γνώμονα την εξωτερική ομορφιά καλλιεργεί ανισότητες.		
γ) Η άσκηση και η ισορροπημένη διατροφή είναι απαραίτητες για τον άνθρωπο.		
δ) Η υγεία και η ομορφιά έχουν και εσωτερικά χαρακτηριστικά.		
ε) Η λατρεία της ομορφιάς σχετίζεται με την αγάπη για το ανόθευτα ωραίο.		

- β)** Να ξαναγράψετε το απόσπασμα («Τον τελευταίο χρόνο ... πυκνότητας») της πρώτης παραγράφου του άρθρου (**κείμενο 2**), μεταφέροντας σε πλάγιο λόγο τα λόγια της Τ.Π. που βρίσκονται σε ευθύ λόγο. Τι κερδίζει ή τι χάνει το κείμενο με την αλλαγή αυτή ως προς την πειστικότητά του;

[Μονάδες 15]

B2. Τι πετυχαίνει η αρθρογράφος με τη χρήση του ερωτήματος («Δεν αποδεικνύει συνεχώς η ζωή πως η ομορφιά έχει πανίσχυρη, αδιασάλευτη ανταλλακτική αξία;») στη δεύτερη παράγραφο του **κειμένου 1** ως προς την αντίδραση του αναγνώστη;

[Μονάδες 15]

B3. Να ξαναγράψετε το παρακάτω απόσπασμα του **κειμένου 1** αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες, που να καθιστούν το ύφος περισσότερο οικείο:

«Ένα μονομανές ναρκισσιστικό κυνήγι της τελειότητας. Μια υστερία με την ομορφιά, που δε συνδέεται με μια εσωτερική ανάγκη για εναρμόνιση με τα αλάθευτα δεδομένα της φύσης ούτε αποτελεί ένα είδος έμπρακτης εξύμνησης της μεγαλοσύνης του πλάστη, αλλά έχει καθαρά υλική βάση. Δεν αποδεικνύει συνεχώς η ζωή πως η ομορφιά έχει πανίσχυρη, αδιασάλευτη ανταλλακτική αξία;»

[Μονάδες 10]

Γ. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κύριο θέμα που θέτει το απόσπασμα του μυθιστορήματος (**κείμενο 3**) που σας δόθηκε; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία (φράσεις, εκφραστικούς τρόπους κ.ά.) από αυτό. Στο ερμηνευτικό σχόλιο που θα αναπτύξετε σε 200 περίπου λέξεις να καταγράψετε και τη δική σας στάση απέναντι στο θέμα αυτό.

[Μονάδες 15]

Δ. Η αρθρογράφος του **κειμένου 1** υποστηρίζει τη θέση ότι «το σώμα, το οποίο έχει αναχθεί σε βασικό στοιχείο της προσωπικότητας, πρέπει να είναι νεανικό, λεπτό και σφριγηλό, “σμιλεμένο” σε κέντρα ομορφιάς και γυμναστήρια, κατά τα πρότυπα των σταρ, βελτιωμένο με πλαστικές, ατσαλάκωτο». Πολλοί νέοι στην εποχή μας, υιοθετώντας την άποψη αυτή, ενδιαφέρονται μόνο για την αψεγάδιαστη εικόνα τους. Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες (π.χ. επιχειρήματα, ιδέες, εκφράσεις κ.ά.) από το κείμενο αναφοράς με την ιδιότητά σας ως μαθητές/μαθήτριες, να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά με τους λόγους στους οποίους οφείλεται, κατά τη γνώμη σας, η τάση αυτή. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου, το οποίο θα δημοσιευτεί στο διαδικτυακό περιοδικό του σχολείου σας (300-400 λέξεις).

[Μονάδες 30]

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ποιο είναι το θέμα του **κειμένου 2** και ποιος ο σκοπός της δημιουργίας του;
2. Να εντοπίσετε και να σημειώσετε επιγραμματικά τις συνέπειες που επιφέρει το ναρκισσιστικό κυνήγι της εξωτερικής τελειότητας (**κείμενο 1**).
3. Ποιες πληροφορίες ή συμπεράσματα συνάγονται από τη μελέτη του **κειμένου 2** για τα άτομα που έχουν περιττά κιλά; Να τα σημειώσετε επιγραμματικά.
4. Να σχολιάσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις παρακάτω περιπτώσεις του **κειμένου 1**:
 - i. «σμιλεμένο» (εισαγωγικά), πρώτη παράγραφος
 - ii. «την αλληλεξάρτηση των ανθρώπων!» (θαυμαστικό), δεύτερη παράγραφος
 - iii. «επιστρέφει καταστροφικά εντός μας...» (αποσιωπητικά), δεύτερη παράγραφος
 - iv. «Η λατρεία (τρομοκρατία) της ομορφιάς» (παρένθεση), έκτη παράγραφος
5. Πώς κατανοείτε τη διαπίστωση της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Παχυσαρκίας ότι: το στίγμα για το σωματικό βάρος είναι μία από τις «τελευταίες κοινωνικά αποδεκτές μορφές διάκρισης» (**κείμενο 2**);

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Ο νεαρός Ντόριαν Γκρέι (**κείμενο 3**), ενώ παρατηρεί το πορτρέτο του, εκφράζει μια ευχή. Πώς συνδέεται η ευχή του με το πορτρέτο του; Να διατυπώσετε την άποψή σας σε ένα κείμενο 50-60 λέξεων, αξιοποιώντας στοιχεία του αποσπάσματος.
2. Να αναγνωρίσετε τα παρακάτω εκφραστικά μέσα και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους στο απόσπασμα (**κείμενο 3**) που σας δόθηκε:
 - «Η πορφύρα θα εγκατέλειπε τα χείλη του και το χρυσάφι τα μαλλιά του».
 - «Ένας κοφτερός πόνος τον διαπέρασε σαν μαχαίριά».
 - «με τα μάτια καρφωμένα».
 - «Θα γίνω γέρος, φρικαλέος, απαίσιος».
3. Να αναφερθείτε στο είδος του αφηγητή του **κειμένου 3** με βάση τη συμμετοχή του στην ιστορία. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο απόσπασμα που σας δόθηκε.
4. «Τι θλιβερό που είναι!», «Τι θλιβερό!». Να σχολιάσετε τον ρόλο της επανάληψης στο απόσπασμα (**κείμενο 3**) που σας δόθηκε.